

ԳԱՐԴԱՎԱՅՐԸ ՏՕՆԿԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վարդանանց տօնի շաքաթը հոգեւոր խորունկ արթնութեան եւ ազգային արդար հպարտութեան առիթ մընէ Ս. Աթոռուն ներս: Նախօրեակին, Չորեցարթի, տօնական մինուղարար զգալի կը գառնայ Վանքին մէջ: Եւ երբ լունի գառնայ զօղանջը, Մայրավանքի մեծ զանգին, Ս. Աթոռույ զոյց վարժարանները — Ժառանգաւորաց եւ Թարգմանչաց — կը սկսին «Բարեկենդանի արծակուրդ» անունով ծանօթ հոգօրեայ արծակուրդի: Մայր Տաճարին մէջ կը պաշտոնի հանդիսաւոր նախատօնակ:

Տօնին յաջորդ օրը, Ս. Պատարագ կը
մատուցուի Ասորւց Վանքի եկեղեցոյ մէջ, իսկ Շաբաթ երեկոյան կը վարագուրուին սեղաններն ու սրբանիկանները Մայր Յաճա-
րին, որու Աւագ Խորանին վրայ յաջորդ օր
կը մատուցուի փակեալ-խորանի Պատարագ (միակ օրը երուսաղէմի մէջ): Արձակուրդի
վերջին օրը — երկուշաբթի — աշակերտներ
տևողիններով միասին կ'երթան պատոյի:

Այս տարի, տօնական այս զբանին
գուգաղիպեցաւ նաև Տեառնինդառաջի մեծ
տօնը, որու Նախօրեակին կը կատարուին
եղանակին առաջին «Անդաստանոր եւ ա-
ռաջին «Հակումօր, ինչպէս նաև մոմակա-
ռութիւն եւ խաղուկավառութիւն:

Այս բոլորին վրայ աւելցաւ կաեւ քահանաւանան ծեռնպողութիւնն ու օծումը:

Վարդանանց տօնք Ս. Աթոռոյս մէջ
կը ննջատուի տօնք Ժառանգաւոր սաննեու:

Այս տարի Նախառունակի հանդիսաւ պետն էր Ժառ. Վարժարանի, եւ Ըստաբանի Վերատեսուց Գերշ. Տ. ԵանձԱրքասու; իսկ տօնի օրուան պատարագից՝ Նախորդ Եղիկոյեան Ա. Աթոռ Ժամանած Աւտորագիոյ նորոնտիր եւ նորասասկ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մզան եպս. Պալիօօբան: Գերշ. Տ. Եանձ

Արքապատ խասեցաւ հետեւեալ քարոզը. —
« Ա թիվ թէնիկա և յաջմարդկան անշցցան; »
« Եւ առաջ այս հացա ի եւ անմարդիքամբ »
« (ԻՄԱՍՍՈՒԹԻՒՆ, գ. 4) »

Աստուածաշունչ Գրաց մէջ՝ չկայ առզ
մը, որի այնքան խիս և արտայալին

Կերպով ամփոփէր իմաստը հոյ ժողով վուրդի գորաւոր պայքարին, որքան իւ մասսաւթեան Գրքի Յոդ Գլուխէն քաղաքած մի քանի խօսքերը՝ ու Թէկ մարդոց աշքին անսնք տանջիսեցան, սակայն անսնց յայսը լի է անմտահութեամբ:

Եւ չկայ Հայոց Պատմութեան էջերուն
վրայ տրծանագրուած դէպք մը, որ այն-
քան հարազանութեամբ մարմացնէր Աս-
տուածաշնչ և կոն իսօսքին իմաստը, որ-
քան Վարդանանց խիզախութեան և աւ-
սոնց հերոսական մարտիքոսութեան պատ-
մութիւնը:

«ՅԵԱՆ Մարգիկան» անոնք տնհաւասպար
պայքարի մը մէջ նետուեցան։ Մարգիկա-
յին դասողութեան չտփին և կշիռին վրայ՝
անոնք, Վարդան զօրավար և իր ընկերու-
ները, առքի հանեցին Հայոստան աշխարհը
և իջեցուցին հայ զօրքը գետի Աւարոյը՝
և մզկւու համար պարսից բանակը, յան-
ահատական ինքնապաշտպանութեան մը
խելացարութեամբ։ Որովհեան չափն ու-
կշիռը մարգիկան, սրոնք, մարմինաւոր-
ներ, մարմինի աշքերով կը նային տան-
չանքին, առնջանքն ու մակը պատուհա-
նեան կ ձառնի։

Եւ մինչկ այսօր կոնկ կարճամիտ եւ կարծատես սովորական մարդիկ, որոնք, մարդկանին իրենց գալապղութեամբ, կ'արդ գարացնեն վաստկեան ուրացումները, կը ժխտեն ներսուական խելագարութիւններու իմաստութիւնը, պաշտպանելու և համար անիմաստութիւնը պարաւագական անզատ տվյալներ, Անոնք չեն տեսնեն իմաստը կոխի մը, որուն եւ եքը թէն նահանապակութեան պահն, այսինքն մակ, սակայն սպասամիկը պարագար է անմահութեան յոյ-

ԱՄԵՐ պատմութիւնը ամբողջ պահմ
գրքին է պատրաստ է ծ., ծնառ, անոնց
ընդունելու մէջ. մէր հայրենու օրոքամբը՝
ՀՀՆ պատմունքը ընկա միզմէր յանձն գրքուած
ըին մեջ պարտադրած իշխանութիւնը,
անառանու կա այս հայութիւնը անոնց

բաժնուիլ ուղէ մեր հոգիին վրայ, նուադ
ճելէ ետք մեր մարդինց Անոս համար
մեր պատմութիւնց շարք մըն է խիզովիս
յեղափոխութիւններու, մեր կամքը ընկ-
ճիկու ևկտօք քանակներուն գէմտ Զկոյց
արշաւունց Հայպատանց նուանող քանակու-
ներու, որուն յաջորդած էլլըլտ կում
բաստամք չենք հայրերու պատառենք
պարագուիւ:

Անոր համար կ վարդանանց ճակատաւ
գործը խորհրդանիշ մըն է և տօն, սրբվ-
հաւա, «Թէեւ մարդոց տչքին անոնք տան-
ջըւեցան, սակայն անոնց յոյը լի էր
անմահութեամբ»:

Այսօր, երբ կ'ողակոցնք վարդանանց
հերոսներու յիշտատիկը, մեր աչքին պայծա-
տագման մը ևս կ'արթննայ պատկերը հայ-
րանակին, մեծ նախարարներու, սրի զօ-
րադիրներու և հոգածառիթ զինուունե-
րուն արդի առաջնորդուած խոչ ինչա-
նով, կ'իջնքն են հոչց լեռներէն և կ'ուզզո-
ւուին քէսի նակատ նոհաւատկուելու վըն-
ակածութեամբ:

Անոնք կու գոն Այրարատիան դաշտէն, ոսք Հռիփսիմէի և Գայիիանէի վկայարաններուն սիջէ կանգնած բուսոց խորանը՝ Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարը յաւիլ պիհնական ուխտի կնիքն է հայ ժողովուրդին և իր Աստվածայն միջն. Շուա Կղիցիս ինձ ժողովուրդ և ես եղիցիմ քեզ Առաւածք:

Առանց շորքերուն մէջ կը յառաջան
նան Պատմութեանք, և կամ Օշակոնի ուսուր
գերեզմանէն, կատարած իրենց ուխտը
հաւատարիմ մնալու իրենց ուսուցիչներ
ունենակի և Մեսրոպի, արանք ու-
սուցին մեզ զբանն հշմարտաթեանն, հա-
յագարիմ մնալու Աստվածաշունչ Գրոց,
որոնք թագուհիք նման գեղեցկացան
Բարդմանուկուզ հայերէնի իրենց իսկ
գրչին տակ, ուկի՞սիսայլ մաքրութեամբ

Անաց շպրբերում մէջ՝ իրկախօրէն
կը քայէն հարարսավեանիր և զինարար-
նիր, որուն հայոց լեռներուն և գտանե-
տուն, պեղեցութիւնը իմաստառիցին,
բարձրացներով քարաշէն գմբէթները հայ-
տաճարներուն, գէտի երկինք և զզուած-
իրենց սրացով՝ լսերու համար Կէ ան-
մասնեթեամբ լիցուն մէկը, այսոյն մէկը հայ-
քերու Ասուպէն էն:

Անոնց հետ ին վանականներ, որպանք ձգտած իրենց խուզը, մադաղաթին ու գրին չէ, մարսած իրենց մոմը և բլեղարած զանգակին զօլանչը, իրենց աղօթքը բերած են իրեւ զէնք և զրանի, իրենց սրտին մէջ ամուսը պահուծ այս տոյսը թէ վիրապ գործէին վանք՝ պիտի կարենան յանձնել մադաղաթին անմահութեան խօսութեաւ:

Հոն է զգասակմը, եկած թարսոնչն և
Վասպարականէն, ուր Գրիգոր Լուսաւա-
րիէ և Տրդուս Թագուար դացիկ տարու-
շանները մոխիը թոփիլու գիտին մէջ,
հալածելու գևերը և գիտութերու ոսկին և
արծաթը բաժնելու աղբատներունը :

Հայ են քաջերը, եկած հայոց աշխարհի լեռներէն և հսկիտներէն, ուր Գրիգոր Լուսաւորիչ, մաքրելէ եաք երկիրը մարդակերպ կուռք քրիէն և անտօիք պայտաժուն քններէն, սրբացուցած էր զայն խոչին նշանով և նահատկներու մասն քններով, կանգնեցուցած սրբալիյրիկ ուխտի և աղօթքի, սրբէսզի պաշտպան և բարեկած քլլան հայ, ճռապուրդինք

Հայն է ամբողջը դիւցացիին և շինաւ-
կանին, արհեստաւորին և քաղաքացիին,
հագած զրահը հաւատաքին, դրաշմուած
օքրալոյս միւռանի փւղով, պատրաստ
ամէն զնոնազութեան, մատուր և անազուրտ
պահնելոս համար իրենց կրօնքը:

Վարդպանանց ճակատամարտութիւնը կուիմքի է, պարտագրուած մնակի, պաշտպանելու համար՝ սրբազն աւանդը Յարահամատա քրիստոնէաթեան, որուն լոյսով զղով-
րած հայոց աշխարհը զտուծ էր յահիսեա-
նական իր նկարագիրը՝ իր Գիրքը, իր
լեզուն, իր մշակոյթը, աղդամին իր գիր-
տակցութիւնը՝ ըլլալու մէկ ժողովուրդ; Հապած, իր պատմութիւնը միակ Աստու-
ծոյն, Աստուածը Նայի, Յարէթի և Թար-
գամիք,

Ապրայի ճակատամարտը պղպջանն անն
է պայքարին, որուն մէջ նեռուեցա
հայը ի պաշտպանութիւն իր սրբութիւնն
իրաւն, պայքար մը՝ ուր թափուածաւ
թիւնին ուժը միշտ յազթական է և պար
տութեան կը մատոնէ զօյսուրազոյն բան
հակներն անգամէ. Հայ պայքարը է ան,
զոր Վարդանանցէն ի վեր կը տանինք
զգինու նորուածան, հուսուածան թէ, ունու

գին է կենդանարար, մարմին ինչ ոչ սպահաւ: Զընկուառ հայու հոգին լի է անմանոթեամբ, երբ չի վախնար պայքարուներէն բոլոր նակատներուն վրայ, ուր որեւ ոյժ կ'ուզէ բոնանալ մեր նկորուգրին և խաթարել զայն, մեր սրբութեաններուն և պղծել զանոնք, մեր ծափոյթին և այլասերել զայն, ուր հաւաքքին և ջնջել զայն, ոչի յայս մեր ի Տէր Ասուած էս:

Վարդանանց պատերազմը և 1036 քաջերու նահատակութիւնը սկիզբը և ուղղութիւնն է հայ պայքարին, սրբուն զէնքն է հոգեւոր մեր արիութիւնը:

Այսօր, որեւ ժամանակէ աւելի, պէտք աւնինք այժ արիութեան, պաշտպանելու համար մեր հայեցիութիւնը: Աւարայրէն՝ մեր սազդադաշտը տեղափոխուած է և ասարածուած աշխարհի չորս ծագերուն, Քաջիրու բանակները, սրոնք կ'իջնէին երկնամերձ լիւններէն, Մասչէն ու Սասունէն, Վանէն ու Գիլիսէն, Կարսէն և Էրզրումէն, Հան այլեւս: Զեայ հողը սաքերուն տակ անոնց, սրոնք անվախօրէն կ'երթային զոհուելու, սրպէսզի կանգուն մեան հայ դիւզն ու քաղաքը, վանքն ու եկեղեցին, ուխտատեղին և խաչքարը, եւ կը մշենք պայքարը այսօր, պահելու համար մեր հայեցիութիւնը, սրպէսզի չը կորուսի յայս վերադառնալու հողին, հայրենի հողին, սրբազն հողին, որ ոչի է անմահաթեամբ: Մեր հայրենիքի հողին վրայ տարուած պայքարը անցեալին՝ պաշտպանութիւնն էր մեր հայ կեսանքին: Հայրենիքէն նեռու, գտղթաշխարհի տառութիւններուն մէջ տարուած պայքարը պաշտպանութեան ու պահպանութեան համար յայրէնի թէ պիտի մանք հայ՝ կարեն վերադառնալու հայրենիքին, որ միակ խոսուածն է մեր անմահութեան:

Մեր յայս չի կրնար մխալիլ և մեր ինքնավստանութեան, ներշնչութիւն և վճակամութեան աղբիւրն է մեր սիրելի հայրենիքը՝ Հայստան: Թէկ փոքր և սեղմուած մեր պատմական հայրենիքի մէկ մասին մէջ միայն, սակայն անոր վերածնունդը, ծաղկումն ու ամբախարսիս գոյութիւնը դին է անդուր պայքարին բալորանոնց՝ որոնք տանջուեցան, սաւ

կայս անմահութեան լիւութեամբ յաւացին: Ազօթենք առ Աստուած, որ բարեկասութեամբ Վարդանանց նահատակաց, տայմեր ժաղովուրդին հոգեւոր արիութիւն, առնելու մեր գոյատեման պայքարը զինու հոգւայն, մինչև գայ միթթարութեան օրը, իրականացնեմովզ մեր յոյսերուն: Ազօթենք որ ամի կ զօրանյա մեր Մայր Հայրենիքը, խաղաղ և ապահով Ազօթենք որ ոչ մէկ պատուհան մօտենայ Հայրենիքի մեր քրաջան և առեղծադործ ժաղովուրդին, որ անխորսակ մայ Հայութանը և անսասան՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը:

Իր անուան տօնին տաթիւ, ազօթենք վերջապէս Լուսաւորչի Ս. Գայէին արծանաւոր Գահակալին՝ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կենաց և հոգւոյ փրկութեան համար, որ բազմաթիւ տարիներ ևս շարունակէ պայծառակ իր զեկավարութիւնը Հայց: Առուցելական մեր Եկեղեցիին, իմաստուն խոհականութեամբ, հաւատքով և հայրենասիրական շանչով:

Ու բոլոր շարունակնք գոհութեամբ և ճշմարիտ խօսավանութեամբ փառաւորել զանուն Ամենաառուրք Երրորդութեան, Հօր և Որդւոյ և Ս. Հոգւոյն: Ամէն,

Յետ քարոզի, Լուսարարապետ Ս. Հօր նախագահութեամբ կատարուեցաւ «Հայրապետական Մաղթանք» Վեհ. Հայրապետի անուան տօնին առթիւ, իսկ Ս. Պատարագէն ետք Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս. Նախագահեց հանգստեան պաշտամունքին:

Ժառանգ, սաներ հաղորդուեցան Տիրոց կենարար Մարմնով եւ Արեամբ:

Կէսօրին, ուրիշ տարիներու նման, Հերթակի նաշ տրուեցաւ Միարանութեան:

Երեկոյեան, ժառանգ, Վարժարանի սեղանատան մէջ տեղի ունեցաւ Միարանական ընթրիթ: Գեղարուկստական կարճ յայրագրի աւարտին, աւուր պատշաճի խօսքը ըրաւ Ամեն. Ս. Պատրիհարը Հայրը: Թիշ ետք, ակումբի սրան լեցուցած կոկիկ բազմութեան մը ներկայութեան, Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը ներկայացուց Մըրատ Քիւրատի «Աւարայրի Արդիւր», ժապավէնի վրայ ծայնագրեալ: Ներկաները խորապէս տպաւորուած մեկնեցան սրամէն: